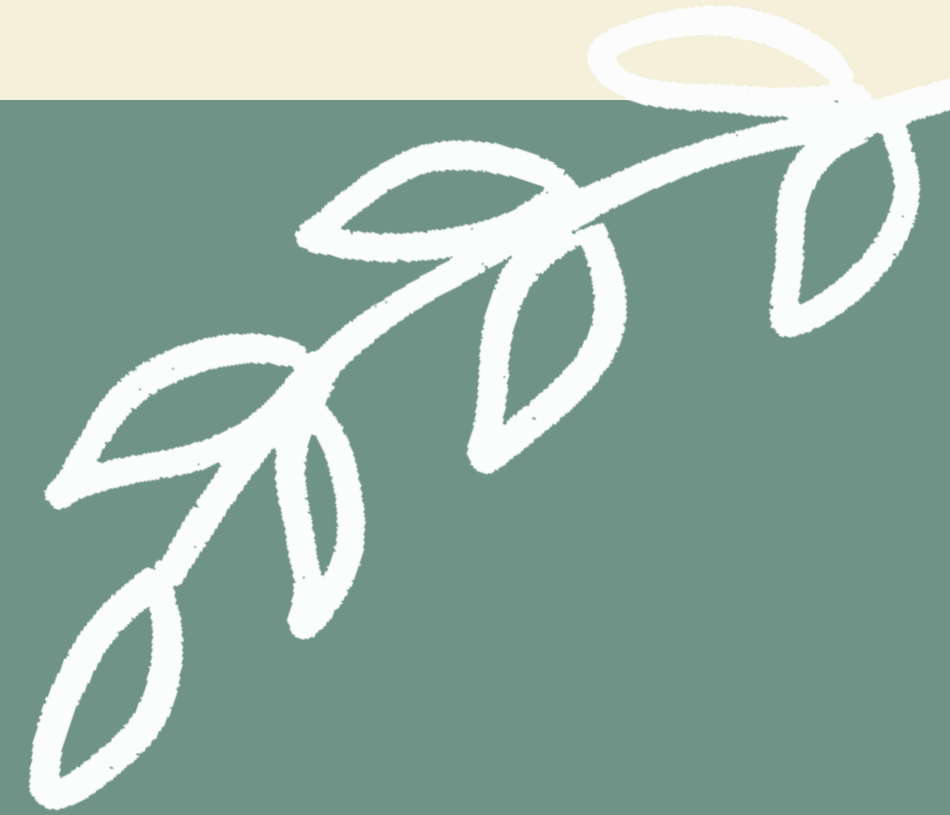

KOHTI SOSIAALIPEDAGOGISTA TOIMINTAKULTTUURIA
VAPAASSA SIVISTYSTYÖSSÄ, SUOMEN KANSANOPISTOYHDISTYS

SOSIAALIPEDAGOGINEN TOIMINTAKULTTUURI
JA KESTÄVÄ ELÄMÄNTAPA, 2 OP

3.2.2021, VERKKOLUENTO

Kasvu ekososiaalisesti kestävämpään tulevaisuuteen

Raisa Foster, FT, sosiaalipedagogiikan dosentti, UEF

JOKAISEN TULISI OLLA
VAPAA ELÄMÄÄN
SELLAISENA KUIN ON.

Raisa Foster

Puhutaan tännään

SISÄLLYS

Ekokriisin aikakausi

Kasvatuksen tehtävä?

Arvot, maailmankuva, ihmiskäsitys

Viitekehyksiä

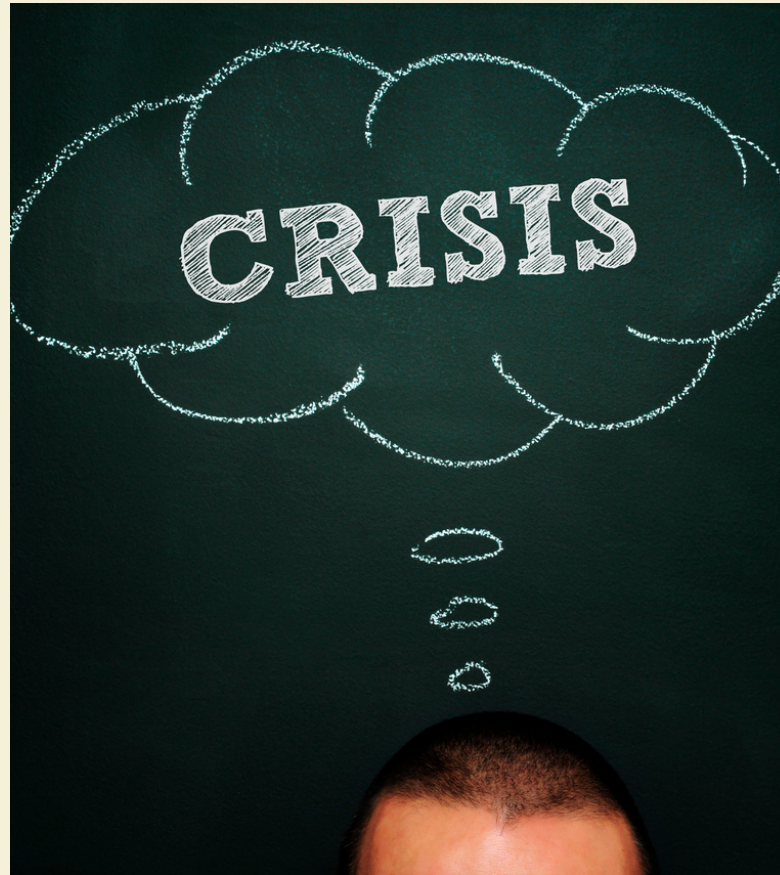
Ekososiaalinen sivistys

Ekososiaalinen oikeudenmukaisuus

Ekososialisaatio

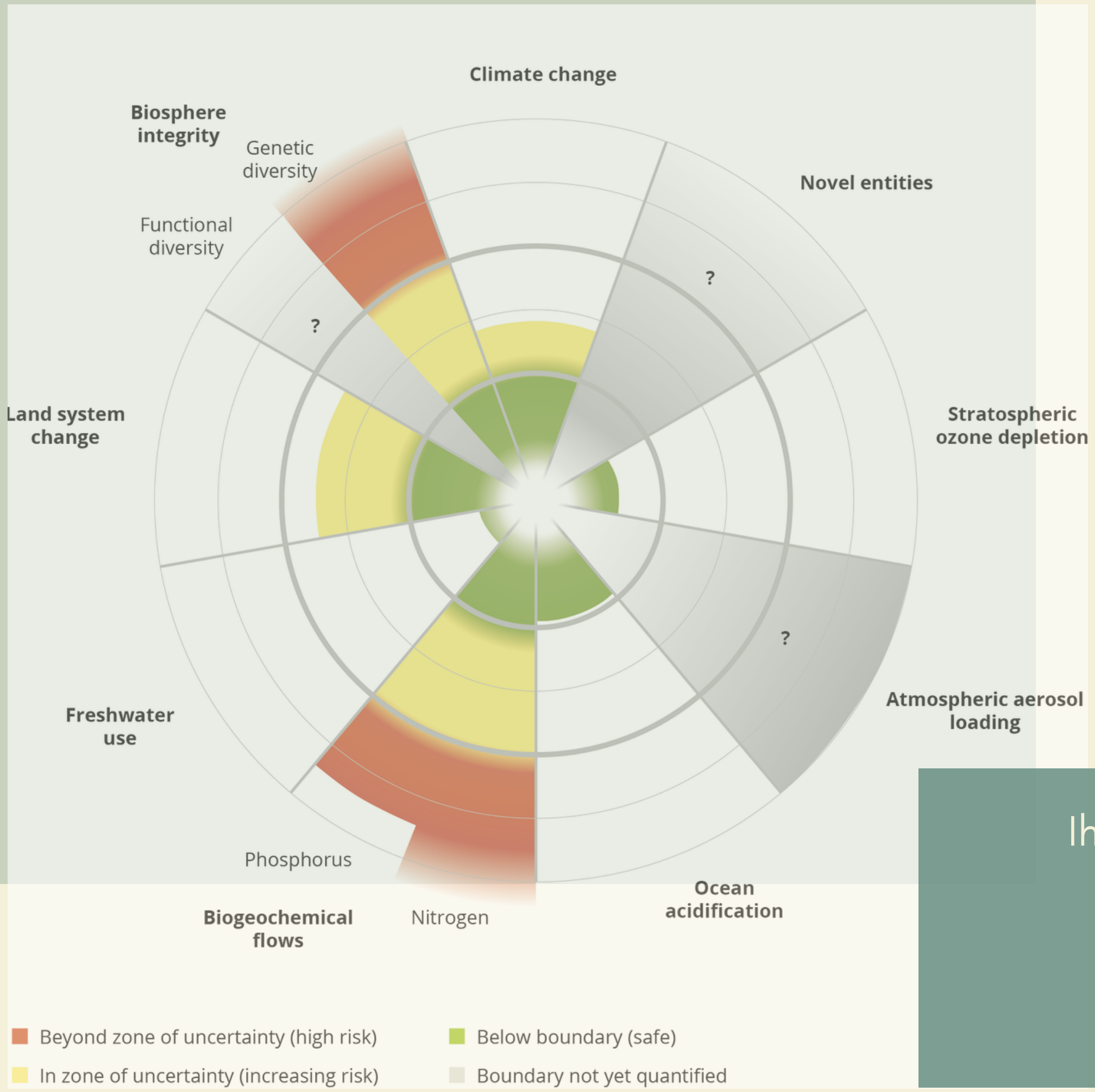
Kasvu/kasvatus kestävyYTEEN?

EKOKRIISI

Ekologinen kriisi on kulttuurin kriisi:
Ihminen ei ole onnistunut
sopeuttamaan kulttuuriaan
planetaarisiin rajoihin.
(Plumwood 2002.)

Planetaariset rajat

Ihmiskunta on täysin riippuvainen ekosysteemien elinvoimaisuudesta. Ihmisen toiminta vaikuttaa ratkaisevasti maapallon tilaan.
(Rockström ym. 2009; Steffen ym. 2015.)

Kasvatuksen tehtävä

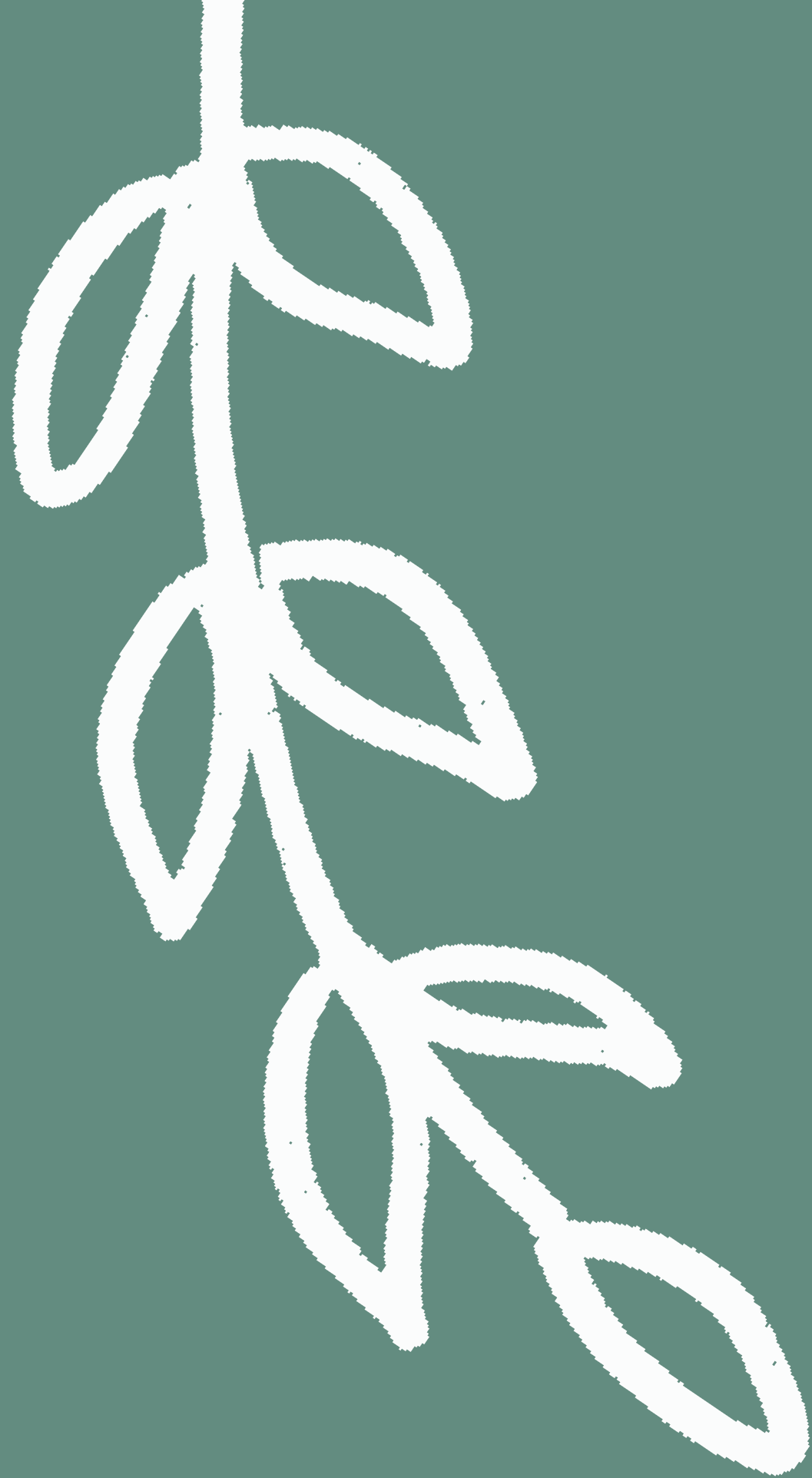
EKOKRIISIN AIKANA?

Millaisena näemme tulevaisuuden?

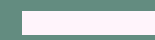
Mikä on kasvatuksen tehtävä

kestävämmän tulevaisuuden rakentamisessa?

MILLAISEEN MAAILMAAN HALUAN LAPSIA KASVATTA?

Pohdi ja kirjoita muistiin.

5 min

"Ekologisesti kriisiytyneessä maailmantilanteessa on välttämätöntä arvioida kriittisesti, luontosuhteen näkökulmasta, eri kasvatustieteiden itseymmärrystä, tehtävämäärittäystä ja ontologisia sitoumuksia oman aikamme tärkeimpien haasteiden ja viheliäisimpien ongelmien valossa."

(VÄRRI 2018, 126.)

Kestävyystietoinen
elämänorientaatio

ARVOT

Mitä pidämme tärkeänä?

IHMISKÄSITYS

Yksilökeskeinen vai yhteisöllinen?

MAAILMANKUVA

Ihmiskeskeinen vai (eko)systeminen?

A young woman with dark hair, wearing a green jacket and a yellow patterned scarf, is holding a cardboard sign. The sign has the words 'WE NEED CHANGE' written in large, black, hand-drawn letters. In the background, other people and signs are visible, including one with a globe.

WE NEED
CHANGE

Pyrkimys ekososiaaliseen hyvinvointiin jää kasvatuksen kautta toteutumatta, mikäli kuntien koulutoimen ja koulujen johtajilta sekä opettajilta puuttuu kokonaisvaltainen ekososiaalisen kasvatuksen näkemys – ja siten myös visio koulun roolista yhteiskunnassa hyvän tulevaisuuden rakentajana.

(FOSTER, SALONEN & KETO 2019, 126.)

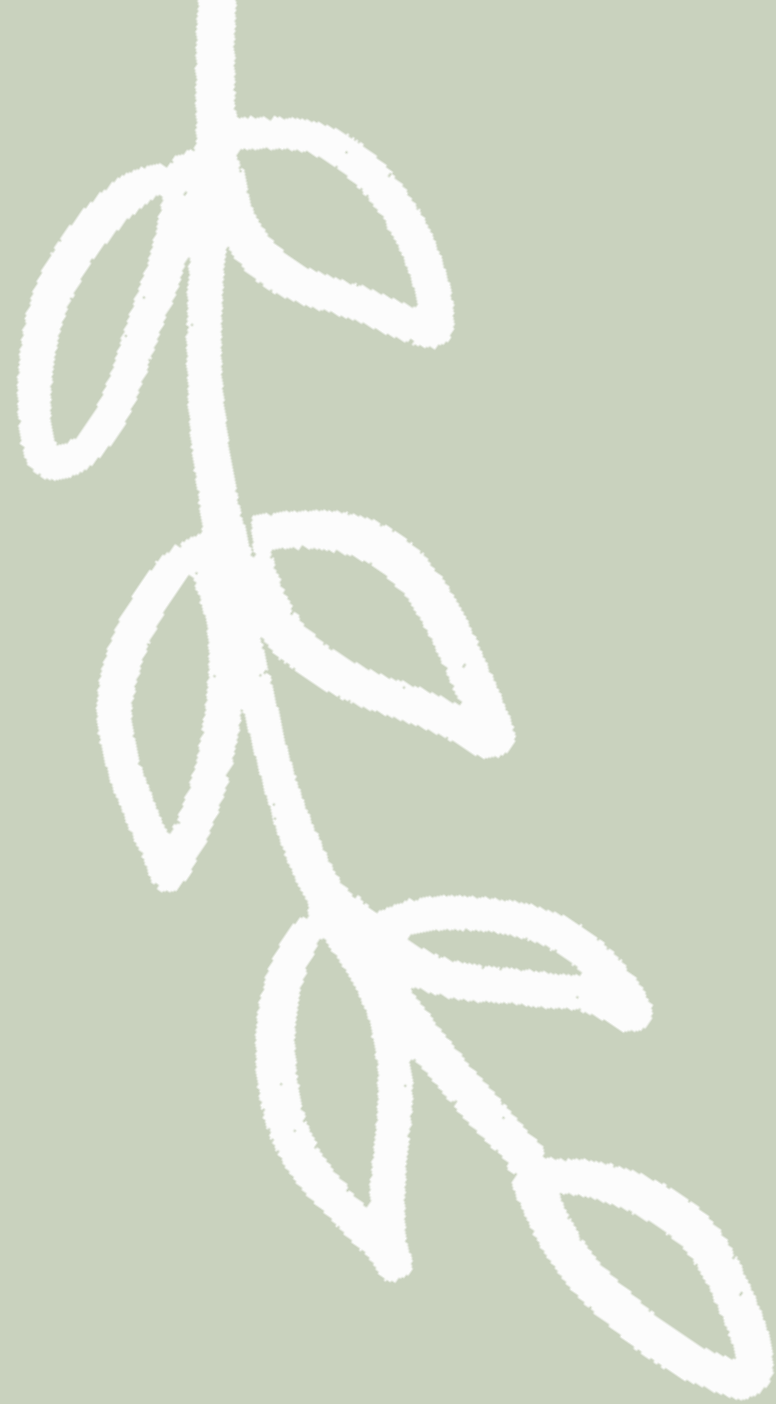

"Jotta teollisen sivilisaation niin kutsuttu ylikuluttava luokka (Ulvila & Pasanen, 2010) eläisi yhden maapallon rajoissa, tarvitaan muutos, jota on laadultaan verrattava uskonnolliseen herätykseen.

Kulutustottumusten tai tuotantotapojen tehostamiset eivät riitä, vaan muutoksen on kosketettava ihmisenä olemista; sitä, mitä pidetään merkittävänä, itsestään selvänä, tärkeänä ja nautinnollisena."

(VADÉN 2016, 135.)

Viite- kehyksiä

EKOSOSIAALINEN SIVISTYS

(Salonen 2014; Salonen & Bardy 2015)

EKOSOSIAALINEN OIKEUDENMUKAISUUS

(Foster 2017; Martusewicz ym. 2015)

EKOSOSIALISAATIO

(Keto & Foster 2020; ekososiaalinenkasvatus.fi)

Ekososiaalinen sivistys

OPS 2014, LOPS 2015, VOPS 2016

"Ihminen on osa luontoa ja täysin riippuvainen ekosysteemien elinvoimaisuudesta. Tämän ymmärtäminen on keskeistä ihmisenä kasvussa. Perusopetuksessa tunnistetaan kestävän kehityksen ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys, toimitaan sen mukaisesti ja ohjataan oppilaita kestävän elämäntavan omaksumiseen." (OPS 2014, 16.)

(FOSTER, SALONEN & KETO, 2019.)

Ekososiaalisen sivistys- käsityksen mukaan

tärkeintä on huolehtia **ekologisista** kysymyksistä, jotta elämän mahdollisuudet säilyisivät. Toiseksi tärkeintä on puolustaa arvokasta elämää vaalimalla **ihmisoikeuksien** toteutumista periksi antamattomasti. Kolmanneksi tärkeintä on ylläpitää vakaata **taloutta**, jotta rajalliset voimavarat olisi mahdollista jakaa ihmisten kesken mahdollisimman tehokkaasti kaikkien ihmisten perustarpeiden tyydyttämiseksi. (Salonen 2014, 49.)

**Ekososiaalisen
sivistyskäsitteksen
arvoja ovat
vastuullinen
maailmasuhde,
kohtuullisuus ja
ihmistenvälisyys**

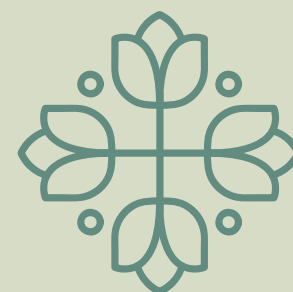
(SALONEN & BARDY 2015).

Vastuullinen maailmasuhde on ymmärrystä keskinäisriippuvuuksista, yhdenvertaisuuden periaatteesta sekä kykyä jakamiseen ja empatiaan.

Kohtuullisuus edellyttää sen tiedostamista, että rajaton talouskasvu rajallisella maapallolla ei ole mahdollinen.

Ihmistenvälisyys on täyden ihmisyyden tavoittelua liittymällä muihin ihmisiin. Oikeudenmukaisuus ja vastavuoroisuus ihmissuhteissa edellyttävät hierarkkisten valtarakenteiden purkamista.

EKOSOSIAALINEN OIKEUDENMUKAISUUS

perustuu ajatukseen, että sekä sosiaalisilla että ekologisilla ongelmilla, esimerkiksi rasismilla ja ilmastonmuutoksella, on yhteiset juuret, jotka kiinnittyvät modernistiseen maailmanymmärrykseen.

(FOSTER, SALONEN & KETO 2019;
MARTUSEWICZ YM. 2015; FOSTER 2017.)

KRIITTISYYS

Modernin "itsestäänselvyyksien"
kyseenalaistaminen.

YHTEISVAURAUUS

Yhteishyödykkeiden ja kestävien
perinteiden vaaliminen.

KUVITTELUKYKY

Vastuullisen luontosuhteen kuvitteleminen.

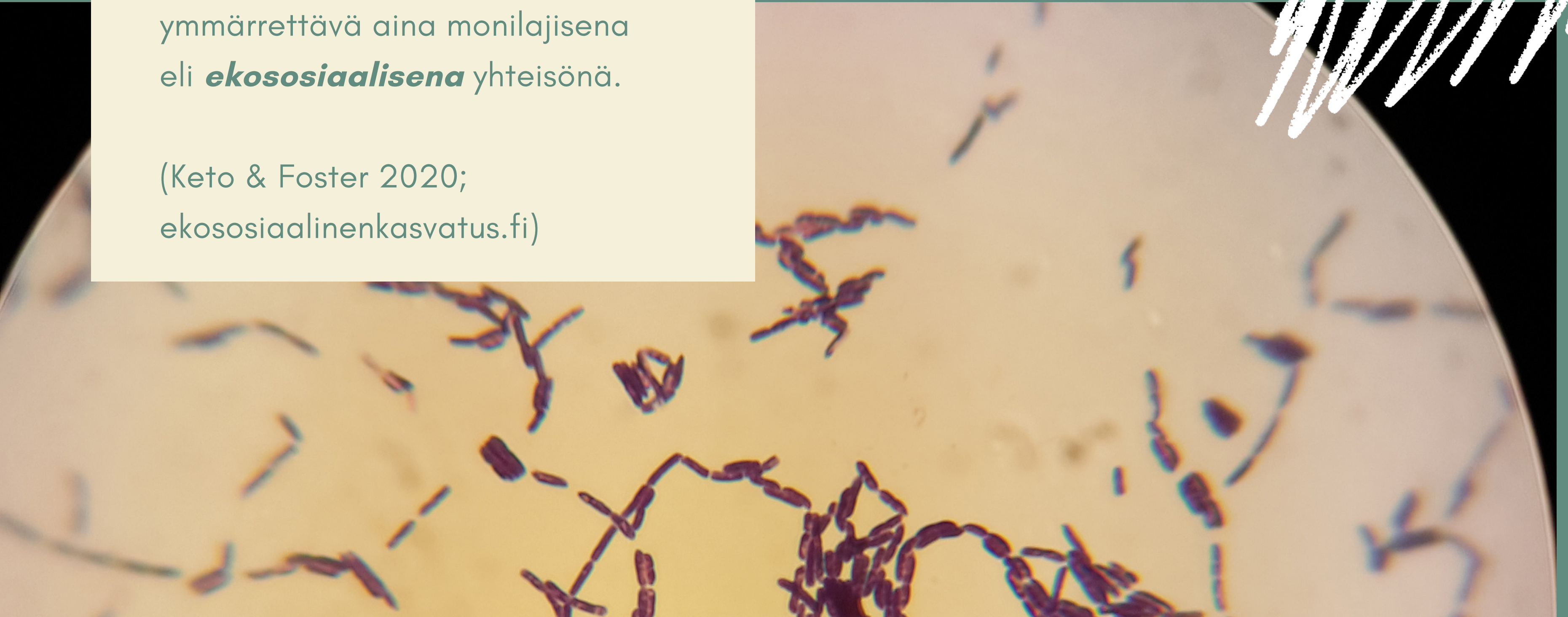

**Ekososiaalinen
oikeudenmukaisuus**

Ekososialisaatio

Ihmisen sosiaalinen yhteisö on ymmärrettävä aina monilajisena eli **ekososiaalisena** yhteisönä.

(Keto & Foster 2020;
ekososiaalinenkasvatus.fi)

Ekososialisaatiota tapahtuu väistämättä – ilman tietoista kasvatusta.

VAIKUTTAJAT

ekososialisaatiossa

Kasvit, eläimet ja mikrobit vaikuttavat vastavuoroisesti toisiinsa koko elämänverkossa.

OSALLISTUMINEN

ekososiaalisessa yhteisössä

Moniaistisen kehomme kautta olemme osa maailmaa ja maailma on meissä.

KESTÄVYYS

"esireflektiivisenä etiikkana"

Empatia elämän ylläpitäjänä ja kestävyystietoiseen elämän-orientaatioon suuntaajana.

(KETO & FOSTER 2020.)

Ekososiaalinen kasvatus

**EKOSOSIAALINEN KASVATUS
ON EKOSOSIALISAATION
TUNNUSTAVAA
TIETOISTA KASVATUSTA
KOHTI ELÄMÄNVERKON
JÄSENYYYTTÄ.**

www.ekososiaalinenkasvatus.fi

Ekososiaalisen kasvatuksen MANIFESTI

- Ihmisen sosiaalinen yhteisö on ymmärrettävä aina monilajisena eli ekososiaalisena yhteisönä.
- Autonomian kasvatusihannetta on jalostettava relationaaliseksi ottaen huomioon ihmisen monilajiset suhteet.
- Osallisuus ekososiaaliseen yhteisöön on asetettava kasvatuksen tavoitteeksi.
- Osallistuminen ekososiaaliseen yhteisöön on ymmärrettävä kokonaisvaltaisesti: ihminen havaitsevana, aistivana, tuntevana, tahtovana ja tiedostavana olentona.
- Ekososiaalisissa yhteisöissä tarvittavien vuorovaikutustaitojen harjoittamisen on oltava oleellinen osa kasvatusta.
- Taideperustaisilla ja kontemplatiivisilla menetelmillä on kyky tuottaa ekososiaalista osallisuutta, ja siksi niiden roolia kasvatuksessa on kehitettävä.

Nykytaidekasvatus toisintekemisenä

MONIAISTISUUS & YHTEISÖLLISYYS

Murretaan liiallista **järkiperäistämisen** ja **yksilökeskeisyyden** ihannetta moniaistisella ja yhteisöllisellä työskentelyllä.

OUTOUS & YMMÄRRYS

Siirrytään **mekanistisesta** ja **kehitysuskoisesta** ajattelusta uudenlaiseen ymmärrykseen heittäytymällä tuntemattomaan.

AINEETTOMUUS & PROSESSILUONTEISUUS

Haastetaan **välinearvoisuutta** ja **kulutuskulttuuria** luomalla aineettomia elämyksiä ja keskittymällä lopputuloksen sijaan luomisprosessiin.

MONINAISUUS & VASTAVUOROISUUS

Kyseenalaistetaan **mies-, ihmis- ja etnokeskeistä** ajattelua ja juhlistetaan (ihmis)elämän moninaisuutta ja vastavuoroisuutta.

(FOSTER, 2017.)

Tunnustuksen pedagogia

(FOSTER, 2012.)

TUNNISTA!

"Oikein" tietämisestä
ilmiöiden tunnistamiseen.

TUNNE!

Itsetunnon korostamisesta
itsetuntemukseen.

TUNNUSTA!

Erilaisuuden sietämisestä
moninaisuuden tunnustamiseen.

HAASTEITA?

Mikä tuottaa kestämatöntä elämäntapaa?

MAHDOLLISUUKSIA?

Mikä tuottaa ekososiaalisesti kestävää hyvinvointia?

RUOKKIKO OMA
TOIMINTANI HYVÄÄ
KAIKKEA ELÄMÄÄ
KOHTAAN?

Kiitos!

RAISA FOSTER

FT, dosentti, taiteilija

RAISAFOSTER.COM

raisa@raisafoster.com

Foster, R. 2012. *The Pedagogy of Recognition – Dancing Identity and Mutuality*. Väitöskirja. Tampere: Tampere University Press.

Foster, R. 2017. *Nykytaidekasvatus toisintekemisenä ekososiaalisten kriisien aikakaudella*. Sosiaalipedagogiikan vuosikirja 2017.

Foster, R., Mäkelä, J. & Martusewicz, R. (toim.) 2018. *Art, EcoJustice, and education. Intersecting theories and practices*. New York: Routledge.

Foster, R., Salonen, A. & Keto, S. 2019. *Kestävyystietoinen elämänorientaatio pedagogisena päämääränä*. Teoksessa T. Autio, L. Hakala ja T. Kujala (toim.) *Siirtymiä ja ajan merkkejä koulutuksessa: Opetussuunnitelmatutkimuksen näkökulmia*. Tampere: Tampere University Press, 121-143.

Keto, S. & Foster, R. 2020. *Ecosocialization – an Ecological Turn in the Process of Socialization*, *International Studies in Sociology of Education*, DOI: 10.1080/09620214.2020.1854826

Martusewicz, R., Edmundson, J. & Lupinacci, J. 2015. *EcoJustice education. Toward diverse, democratic, and sustainable communities*. 2nd edition. New York: Routledge.

Plumwood, Val. 2002. *Environmental Culture. The ecological crisis of reason*. London & New York: Routledge.

Rockström, J., Steffen, W., Noone, K., Persson, Å., Chapin III, F. S., Lambin, E., ... & Nykvist, B. (2009). *Planetary boundaries: exploring the safe operating space for humanity*. *Ecology and society*, 14(2).

Salonen, A. 2014. *Ekososiaalinen hyvinvointiparadigma – yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan uusi suunta täyttyvällä maapallolla*. *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja 2014*. Suomen sosiaalipedagoginen seura, 32-62.

Salonen, A. O. & Brady, M. 2015. *Ekososiaalinen sivistys herättää luottamusta tulevaisuuteen*. *Aikuiskasvatus* 35 (1), 4-15.

Steffen, W., Richardson, K., Rockström, J., Cornell, S. E., Fetzer, I., Bennett, E. M., ... & Folke, C. (2015). *Planetary boundaries: Guiding human development on a changing planet*. *Science*, 347(6223), 1259855.

Vadén, T. 2016. *Modernin yksilön harhat ja ympäristötaidekasvatus*. Teoksessa A. Suominen (toim.) *Taidekasvatus ympäristöhuolen aikakaudella – avauksia, suuntia, mahdollisuuksia*. Helsinki: Aalto ARTS Books, 134-142.

Värri, Veli-Matti. 2018. *Kasvatus ekokriisin aikakaudella*. Tampere: Vastapaino.